

Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Warszawa, 15 lipca 2025 r.
Znak sprawy: DHR.rn.058.4.2025

Pan
Szymon Hołownia
Marszałek Sejmu RP

Dotyczy: interpelacji nr 10322 w sprawie objęcia nawozów z Rosji i Białorusi cłami oraz skutków tej decyzji dla polskiego rolnictwa i przemysłu nawozowego

Szanowny Panie Marszałku,

w odpowiedzi na interpelację nr 10322 posłów na Sejm RP Jarosława Sachajko i Anny Gembickiej w sprawie objęcia nawozów z Rosji i Białorusi cłami oraz skutków tej decyzji dla polskiego rolnictwa i przemysłu nawozowego, przekazuję następujące informacje, w oparciu o materiały dostępne w resorcie rolnictwa oraz w Ministerstwie Rozwoju i Technologii.

MRiRW systematycznie analizuje sytuację dotyczącą dostępności nawozów mineralnych i ich cen. W tym celu Ministerstwo korzysta z różnych źródeł. Zgodnie z art. 4 ust. 2 pkt 5 ustawy z dnia 22 października 2004 r. o jednostkach doradztwa rolniczego (Dz. U. z 2024 r. poz. 76) wojewódzkie ośrodki doradztwa rolniczego prowadzą analizy rynku artykułów rolno-spożywczych i środków produkcji oraz gromadzą i upowszechniają informacje rynkowe w tym zakresie. Każda analiza jest przekazywana do MRiRW oraz publikowana na stronie internetowej CDR (<https://www.cdr.gov.pl/ekonomika-i-organizacja/rynek-nawozow-mineralnych>) i zawiera następujące dane:

- zestawienie cen minimalnych nawozów,
- zestawienie cen maksymalnych nawozów,
- zestawienie cen średnich nawozów,
- analizę cen i zaopatrzenia w nawozy wapniowe,
- liczbę punktów zaopatrujących w nawozy,
- liczbę punktów zaopatrujących w nawozy wapniowe,
- stan zaopatrzenia w nawozy mineralne,

- stan zaopatrzenia w nawozy wapniowe,
- dynamikę cen nawozów mineralnych,
- zestawienie cen czystego składnika w nawozach.
- analizę rynku nawozów mineralnych oraz cen nawozów,

Ponadto MRiRW otrzymuje prowadzone przez Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – PIB (IERiGŻ) analizy rynkowe (<https://ierigz.waw.pl/publikacje/analizy-rynkowe/rynek-srodkow-produkcji-dla-rolnictwa/25581,4,3,0,nr-51-2024-rynek-srodkow-produkcji-dla-rolnictwa.html>)

dotyczące środków produkcji dla rolnictwa. „Analiza rynkowa - Rynek środków produkcji dla rolnictwa” ma charakter cyklicznego raportu rynkowego, bazującego na najbardziej aktualnych źródłowych danych statystycznych, w tym niepublikowanych danych Głównego Urzędu Statystycznego, Ministerstwa Finansów, Banku Światowego, Eurostatu, FAO, IFA, a także Państwowej Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa. W ramach analizy dotyczącej bieżącej oceny sytuacji popytowo-podażowej w kontekście zmian zachodzących na rynku światowym obserwacji podlegają m.in. produkcja nawozów mineralnych oraz surowców, zużycie nawozów mineralnych, wapniowych, ceny w handlu światowym. Opracowanie ukazuje się raz w roku w tzw. edycji wiosennej.

Na etapie prac nad projektem rozporządzenia w sprawie zmiany stawek celnych mających zastosowanie do przywozu niektórych towarów pochodzących lub wywożonych bezpośrednio lub pośrednio z Federacji Rosyjskiej i Republiki Białorusi MRiRW zleciło IERiGŻ analizę mającą na celu ocenę wpływu tego rozporządzenia na rynek nawozów. IERiGŻ stwierdził, że trudno jednoznacznie określić jak zareaguje rynek krajowy po wprowadzeniu podwyższonych ceł. Dodatkowa stawka celna w wysokości od 40 do 45 EUR/t (w pierwszym okresie stosowania podwyższonych ceł) jest stosunkowo niska w odniesieniu do ceny detalicznej nawozu za jaką kupuje nawozy producent rolny w Polsce (np. prawie 3,4 tys. zł/t fosforanu amonu, około 2,4 tys. zł/t mocznika). Zgodnie z oceną IERiGŻ ewentualny dodatkowy koszt prawdopodobnie zostałby tylko w pewnej części przeniesiony na wzrost cen detalicznych nawozów importowanych, a w pewnym stopniu byłby poniesiony przez importera poprzez obniżenie jego marży, w celu zachowania konkurencyjności cenowej tych nawozów. Należy też mieć na uwadze, że na tempo zmian cen wpływ będą miały również inne czynniki, jak np. popyt na nawozy determinowany sytuacją na rynkach rolnych, w tym przede wszystkim na rynku zbóż, czy też ceny gazu ziemnego wpływające na koszty produkcji nawozów.

Wydaje się, że w kolejnych okresach obowiązywania podwyższonych ceł na import nawozów poszczególne kraje UE zdołają przemodelować kierunki dostaw (realizując większy import z alternatywnych kierunków), a także zwiększą rodzimą produkcję, co pozwoli im radykalnie zmniejszyć import od Rosji i Białorusi.

W ocenie IERIGŻ dopiero wprowadzenie maksymalnych ceł na nawozy azotowe i wieloskładnikowe, a więc w okresie od 1 lipca 2028 r. spowoduje radykalne czy też niemal całkowite zatrzymanie importu nawozów z Rosji i Białorusi. Do tego czasu import nawozów z tych krajów do UE po wprowadzeniu wyższych ceł będzie stopniowo malał, co pozwoli na uniezależnienie produkcji rolnej w UE od nawozów rosyjskich i białoruskich. W Polsce taka tendencja też powinna być widoczna, czyli zwiększenie rodzimej produkcji i ewentualne uzupełnianie jej alternatywnymi do wschodnich kierunkami importu.

Z kolei Polska Izba Przemysłu Chemicznego wskazuje, że wprowadzenie ceł na nawozy z Rosji i Białorusi nie spowoduje braku dostępności tych produktów na rynku unijnym czy polskim. Konsumpcja na rynku krajowym i UE jest dużo niższa niż potencjał wytwórczy polskich i unijnych producentów. Ponadto nabywcy dysponują licznymi alternatywami dla zakupu nawozów, obejmującymi zarówno wewnątrzregionalną produkcję, jak i import. Dodatkowo poczynione inwestycje w polskim przemyśle nawozowym mogą zagwarantować bezpieczeństwo żywnościowe państwa.

Natomiast według raportu EY¹, wojna celna może obniżyć PKB Polski o ok. 0,2 pkt. proc. w 2025 i 0,9 pkt. proc. w 2026, głównie przez spadek eksportu i inwestycji. Choć inflacja może lekko spaść ze względu na spadek cen surowców, długoterminowy wpływ na gospodarkę będzie jednak neutralny po dostosowaniu się rynków.

Mając na uwadze powyższe analizy MRiRW na obecnym etapie nie widzi potrzeby uruchamiania mechanizmów wsparcia finansowego na zakup nawozów dla rolników.

Odnosząc się do działań na rzecz przemysłu nawozowego, uprzejmie informuję, iż przedsiębiorcy reprezentujący sektory i podsektory energochłonne są uprawnieni do otrzymywania pomocy publicznej w formie rekompensat na pokrycie kosztów uprawnień do emisji dwutlenku węgla przenoszonych na nich w cenach energii elektrycznej.

W 2025 r. wytyczne Komisji, umożliwiające uznać pomoc państwa dla określonych branż za zgodną z zasadami rynku wewnętrznego UE i niewpływającą niekorzystnie na warunki wymiany handlowej w zakresie sprzecznym ze wspólnym interesem, są poddawane okresowemu przeglądowi i będzie możliwe przeprowadzenie ewentualnej nowelizacji. Zdaniem MRiT aktualna lista sektorów jest niewystarczająca.

Zmianie uległy uwarunkowania wpływające na konkurencyjność sektorów przemysłowych w tym m.in. wzrost kosztów uprawnień dla emisji, istotny w przypadku polskiej energetyki, charakteryzującej się bardzo wysoką emisyjnością wytwarzania energii elektrycznej, podwojenie zużycia energii elektrycznej w procesie dekarbonizacji, w tym elektryfikacji i wychwytywaniu i składowaniu dwutlenku węgla (ang. Carbon

¹ https://www.ey.com/pl_pl/newsroom/2025/04/cla-polska-ey

Capture, Utilisation and Storage - CCUS) oraz istotny wzrost kosztów energii i gazu po inwazji Rosji na Ukrainę.

W związku z tym MRiT przygotowuje wniosek do Komisji Europejskiej ws. Nowelizacji komunikatu Komisji – Wytyczne w sprawie niektórych środków pomocy państwa w kontekście systemu handlu uprawnieniami do emisji gazów cieplarnianych po 2021 r. rozszerzający listę o kolejne sektory, w tym o przemysł nawozowy.

Warto podkreślić, iż jak dotąd zostały wdrożone 3 Programy realizujące zapisy ustawy z dnia 29 września 2022 r. o zasadach realizacji programów wsparcia przedsiębiorców w związku z sytuacją na rynku energii w latach 2022–2024 (Dz. U. poz. 2088). Celem ww. ustawy oraz przedmiotowych programów było przeciwdziałanie negatywnym skutkom nagłego wzrostu cen nośników energii, który spowodowany jest wojną na Ukrainie i wynikającym z niej ograniczeniem importu węglowodorów z Rosji.

Były to Programy:

- 1) „Pomoc dla sektorów energochłonnych związana z nagłymi wzrostami cen gazu ziemnego i energii elektrycznej w 2022 r.”,
- 2) „Pomoc dla przemysłu energochłonnego związana z cenami gazu ziemnego i energii elektrycznej w 2023 r.”,
- 3) „Pomoc dla przemysłu energochłonnego związana z cenami gazu ziemnego i energii elektrycznej w 2024 r.”.

Podstawą powyższych Programów były wytyczne Komisji Europejskiej określone w Komunikacie „Tymczasowe kryzysowe i przejściowe ramy środków pomocy państwa w celu wsparcia gospodarki po agresji Rosji wobec Ukrainy” (dalej: „TCTF”), w którym dopuszczona została możliwość udzielania przez państwa członkowskie Unii Europejskiej pomocy publicznej z tytułu zakłóceń w działalności gospodarki Unii Europejskiej (dalej: „UE”). Pomoc ta miała służyć przede wszystkim zapewnieniu płynności i dostępu do finansowania dla przedsiębiorstw zmagających się z wyzwaniami obecnego kryzysu, przy jednoczesnym zachowaniu warunków działania na jednolitym rynku UE. Wsparcie mogło być udzielone na pokrycie zwiększonych kosztów energii elektrycznej oraz gazu ziemnego, w tym skroplonego gazu ziemnego. Zgodnie ze znowelizowanym TCTF, pomoc mogła dotyczyć kosztów poniesionych wyłącznie do dnia 30 czerwca 2024 r.

W ramach programu za koszty poniesione w 2022 r. pomocy udzielono 195 przedsiębiorcom w łącznej kwocie ponad 2,3 mld zł. W ramach programu za koszty poniesione w 2023 r. pomocy udzielono 346 przedsiębiorcom w łącznej kwocie ponad 2,4 mld zł. Natomiast dzięki programowi obejmującemu okres kwalifikowany od 01.01.2024 r. do 30.06.2024 r. pomoc udzielono 187 przedsiębiorcom, a jej suma wynosiła: 363 370 476,59 zł.

W ramach ww. Programów podmioty z Grupy Azoty oraz z przedsiębiorstwa Anwil S.A.

otrzymały następujące wsparcie:

1. 2022 r.:

- Grupa Azoty S.A. – 55 853 277,84 zł,
- Grupa Azoty Kopalnie i Zakłady Chemiczne Siarki "Siarkopol" S.A. Grzybów, 28-200 Staszów – 2 504 951,17 zł,
- Grupa Azoty Zakłady Azotowe "Puławy" S.A. – 79 852 593,98 zł,
- Grupa Azoty Zakłady Azotowe Kędzierzyn Spółka Akcyjna – 31 358 991,47 zł,
- Grupa Azoty Zakłady Chemiczne "Police" Spółka Akcyjna – 68 178 699,45 zł,
- Anwil S.A. – 98 365 549,04 zł,

2. 2023 r.:

- Grupa Azoty S.A. – 12 041 315,17 zł
- Grupa Azoty Zakłady Azotowe "Puławy" S.A. – 93 024 731,82 zł
- Grupa Azoty Kopalnie i Zakłady Chemiczne Siarki "Siarkopol" S.A. – 3 754 441,48 zł,
- Grupa Azoty Zakłady Azotowe Kędzierzyn Spółka Akcyjna – 23 669 442,48 zł,
- Grupa Azoty Zakłady Chemiczne "Police" Spółka Akcyjna – 40 586 069,05 zł,
- Anwil S.A. – 73 329 288,50 zł,

3. 2024 r.:

- Grupa Azoty Zakłady Chemiczne "Police" Spółka Akcyjna – 7 908 317,64 zł,
- Grupa Azoty Zakłady Azotowe Kędzierzyn Spółka Akcyjna – 3 384 027,10 zł,
- Grupa Azoty Zakłady Azotowe "Puławy" S.A. – 24 325 654,49 zł,
- Grupa Azoty S.A. – 7 295 898,20 zł,
- Grupa Azoty Kopalnie i Zakłady Chemiczne Siarki "Siarkopol" S.A. – 1 305 623,00 zł,
- Anwil S.A. – 1 901 985,56 zł.

Odnosząc się natomiast do kwestii wzmocnienia krajowej niezależności nawozowej MRiRW zwraca uwagę, że przemysł nawozowy jest ważną częścią przemysłu chemicznego w Polsce. Zakłady produkujące nawozy mineralne działają jako spółki kapitałowe, część jako spółki publiczne. Oznacza to, że MRiRW nie ma możliwości bezpośredniego wpływania na bieżące sprawy spółek, do których niewątpliwie należy polityka cenowa oraz kształtowanie cen sprzedaży poszczególnych produktów.

MRiRW rekomenduje również zwiększenie udziału w nawożeniu wszelkiego rodzaju nawozów organicznych, organiczno-mineralnych, które powstają z przerobu substancji organicznej w postaci obornika, kompostów zielonych, pofermentów z biogazowni. itd. Argumentem przemawiającym za tą grupą produktów jest długotrwały proces uwalniania azotu z tych produktów, a zatem odpowiedni do stosowania w sezonie jesiennym. Dodatkowo są one źródłem substancji organicznej, która jest niezbędna dla gleb wyjąłowanych przez intensywną uprawę. Podstawową grupą tego typu nawozów są

nawozy naturalne w postaci nieprzetworzonego obornika i gnojowicy (wprowadzenie ich do obrotu nie wymaga pozwolenia MRiRW).

Ponadto ustawą z dnia 13 lipca 2023 r. o ułatwieniach w przygotowaniu i realizacji inwestycji w zakresie biogazowni rolniczych, a także ich funkcjonowaniu (Dz. U. poz. 1597) wprowadzono zmiany w ustawie z dnia 10 lipca 2007 r. o nawozach i nawożeniu (Dz.U. z 2024 r. poz. 105). Zmiany te umożliwiły wprowadzanie do obrotu produktów pofermentacyjnych w uproszczonej procedurze, nie wymagającej uzyskania pozwolenia MRiRW. A zatem zwiększyła się dostępność takich produktów. Zgodnie z prowadzonym przez Dyrektora Generalnego Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa rejestrem wytwórców biogazu rolniczego, takich podmiotów na dzień 7 lipca 2025 r. jest 157.

Jednocześnie MRiRW zleciło IERiGŻ wykonanie analizy samowystarczalności Polski w produkcji nawozów mineralnych. Z tej analizy wynika, że Polska jest samowystarczalna w produkcji nawozów azotowych oraz fosforowych. Krajowa produkcja zarówno pod względem ilości wyprodukowanych nawozów, jak również ich rodzaju (struktury asortymentowej) zaspokaja potrzeby krajowego rolnictwa w zakresie dostarczania azotu w nawozach mineralnych. Brak samowystarczalności i konieczność importu pewnych ilości nawozów dotyczy jedynie jednoskładnikowych nawozów potasowych.

Ponadto w obliczu zachodzących zmian i sytuacji geopolitycznej zarówno Polski, jak i całej Europy, dobrym rozwiązaniem stają się nowe strategiczne programy wprowadzane przez Komisję Europejską. Program STEP (Strategic Technologies for Europe Platform) to unijna platforma wsparcia strategicznych sektorów – pierwotnie skupiona głównie na technologiach cyfrowych, czystej energii i biotechnologii. Jednak w 2024 i 2025 roku zaczęto ją rozszerzać również na niektóre kluczowe komponenty łańcucha dostaw rolnictwa, w tym nawozy. W Polsce inicjatywa STEP została wprowadzona jako V priorytet w programie FENG (Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki). Zakres działań obejmuje m.in.: „KIS 2.6 – nawozy organiczne i mineralne, środki ochrony roślin i regulatory wzrostu”. Oznacza to, że inwestycje związane z produkcją, modernizacją czy ekologicznymi formami nawozów mogą otrzymać wsparcie poprzez STEP (zwłaszcza w obszarze dekarbonizacji i zielonej chemii).

W MRiT prowadzone są również intensywne prace w zakresie wprowadzenia instrumentu IPCEI (Important Projects of Common European Interest) w biotechnologii. Prace te są póki co na etapie wstępnej fazy projektowej, ale już wiadomo, że wsparciem będą objęte konsorcja zajmujące się produkcją i przetwarzaniem chemikaliów pochodzenia biologicznego, takich jak biomasa, odpady lub dwutlenek węgla. Znajdują

one szerokie zastosowanie w wielu gałęziach przemysłu w tym również w sektorze agrochemicznym, wspierając bardziej zrównoważone metody produkcji i zmniejszając zależność od zasobów kopalnych.

Dodatkowo wsparcie będą mogli uzyskać producenci i przetwórcy kluczowych komponentów żywności i pasz. Celem tych działań jest sprostanie globalnym wyzwaniom i wzmocnienie strategicznej autonomii UE, przy jednoczesnym promowaniu rozwiązań opartych na biotechnologii.

Programy STEP i IPCEI Biotech stanowią uzupełnienie długoterminowej strategii rządu w kierunku efektywności i innowacji. Monitorowanie skutków decyzji UE będzie się pogłębiać wraz z wdrażaniem kolejnych faz IPCEI i narzędzi wspierających rolników.

Z wyrazami szacunku

z up. Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Czesław Siekierski

Minister

/podpisano elektronicznie/

Do wiadomości:

Kancelaria Prezesa Rady Ministrów